

Vse to se je globoko vtisnilo v moj spomin, in kakor vabi in vleče človeka, bivajočega v tujini, posebno o nekaterih prilikah, recimo o božiču, z neko večjo silo domov v očetovo hišo, tako je vleklo vsikdar tudi mene o vseh svetnikih. Ko mi prvokrat ni bilo mogoče pokoriti se tej sili, ko sem moral ostati na tujem, sem bridko jokal. In še sedaj, ko obhajam praznik vseh svetnikov in vernih duš navadno v kraju, kjer službujem, me popelje vsikdar spomin domov na naše vaško pokopališče na tisti kamen in k našemu grobu. Zvečer pa sem združen v molitvi s svojimi dragimi domačimi, od katerih ne manjka — hvala Bogu — od mojih detinskih let še nobenega. Oj, da bi še pač dolgo ne zmanjkalo nobenega!

„Uboge dušice...“

(Pravljica. Zapisal F. K. Steržaj.)

Ravno na večer je bilo o vseh svetih. Gosta megla je plavala nad vso okolico in ovijala golo, začrnelo drevje, hišice in sploh vso okolico s svojo mokrotno, zbadajočo gostoto.

Tu in tam se je zasvetila luč, zadušeno, temno, trepetajoče, za trenutek nekoliko prodrla to gosto meglo in zasijala, a takoj v drugem trenutku zopet zamrla v gosti temi...

Iz vaškega zvonika so se glasili zvonovi, votlo, otožno, v srce segajoče.. Cerkev je bila nocoj razsvetljena. Čemu? Uganiti ni težko, ko vemo, da je večer vseh svetnikov. Vaščani hité drug za drugim, možki, starci, žene, mladeniči, otroci — vse, vse hiti nocoj v cerkev, da opravi tiho, vročo molitev za duše ranjelih...

Tudi Sladkova oče in mati sta šla. Doma sta ostala le babica in mali Janček za varuha pri hiši. Babica je v kuhinji pripravljala skromno večerjo, Janček pa je bil sedel za peč. Prijetna toplota se je širila po sobici. Tema je bilo... Mirno je žedel Janček nekoliko časa za pečjo in mižal. No, zakaj je mižal in zapiral s vso silo svoji drobni, živi očesci?

Strah ga je bilo v temi. Zdelo se mu je, da iz vsakega kota leze proti njemu velika, črna pošast, ki ga hoče kar zadušiti. Zdaj pa zdaj bo po njem. Le še bolj je stiskal oči; skoro sopsti si ni upal. Naposled že ni mogel več prestajati in vzdiknil je skoro jokaje: „Babica — babica!“

„Kaj pa je?“ — je vprašala babica in odprla sobna vrata.

„Strah me je!“

„Beži, beži. Tako velik si že, Janček — drugo leto boš šel že v šolo, pa te je strah. Ali veš, kaj je strah?“

„Naka“, je priznal Janček prostodušno.

„Strah je na sredi otel, okoli kraja ga pa nič ni.“

Janček je nekoliko časa mislil, mislil, potem pa veselo vzdiknil:

„Potem ga pa sploh nič ni. Na sredi otlo — nič, ob kraju nič.“

„Tako je, vidiš, strahopetček. Le potrpi še nekoliko, da priložim na ogenj, potem bom prišla k tebi, in ti bom povedala pravljico o „dušici“.¹⁾

Ne vem, če bi ga bila utolažila babica s kakim drugim izgovorom — a s tem ga je takoj. Janko je grozno rad poslušal pravljice, posebno pa od babice, ki jih je znala tako pripovedovati.

Sedaj ni bilo Jančka prav nič več strah. Še zmenil se ni zanj. Po njegovi glavici je rojila le pravljica o „dušici“, vse drugo je za sedaj izginilo v ozadju.

Cez nekoliko trenutkov je res prišla babica v sobo, prižgala luč in sedla na stol. Janček je urno skočil od peči, prinesel mali podnožnik k babičnim nogam, pokleknil nanj in z rokami se naslonil v babično naročje ter poslušal z ušesi, z očmi in z ustmi. Niti besedica mu ni ušla, tako pazno je poslušal. Babica pa je pripovedovala: „Bilo je predavnimi, davnimi časi v neki vasici skoro v začetku jeseni. Solnce je sijalo in lahen vetrič je šelestel z rmenkastim listjem drevja. Ljudje so pospravljali pridelke s polja domov in deca se je igrala po travnikih v obližju.

Tu so igrali slepe miši, tam so tolkli svinjko, bíli kozo, živahno, vedro, veselo.

¹⁾ Dušica se zove bela modrikasta, vijolici podobna cvetka, ki raste posebno v jeseni . .

Za plotom mej grmičevjem pa so ležali cigani in pekli krompir. Divjih zagorelih obrazov, črnih, ognjenih očij, dolgih kodrastih las. Mali cigančki in ciganke so se trgali in si nagajali po svoje, ne tako ljubko in nedolžno, kakor vaška deca.

Le deklica se ni vdeležila njihove igre. Otožno je sedela in zrla v jednomer vaško deco. Nepremično, trdo. Žilice na njenem obrazku so bile napete in oči so ji žarele. Kar nenadoma je vstala, zlezla črez plot in se tiho, tiho približala igralkam.

Vesele deklice so se je ustrašile. Veseli vzkliki so obmolknili, zdelo se je, kakor bi okamenele.

Ciganka je zapazila, kako je zmedel njen dohod mladenke, in oči so ji zažarele: „Oj, ne tako plašno, oj, ne tako drzno“, je dejala Plamenka. „Menite, da ne čutim vašega zaničevanja? Predobro. Kaj pa se igrate? Rada bi vedela.“

„Skrivalnico“, je odvrnila Nadica in stresla z rmeno-kodravo glavico.

„Čudno! Ne bojite se raztrgati obleke. Potem bodele tudi ve ciganke, kakor jaz. — Zares prav prijetna igra, pri kateri se trga obleka. — Jaz vem za dosti boljšo zabavo. Kot ptiček skakati in smukati mej grmičevjem, od vejice do vejice, žvrgoleti — povejte, bi rade znale to?“

„O, da, o, da! in kako rade!“ so vzkliknile radostno deklice.

„Ti imaš belkasto obleko — golobček, ti sivo — sinica, ti rdečo — taščica, ti črno — kos.“

„Golobček — sinica — kos“, so vpile deklice veselja.

Tu je zašumel nad njimi kragulj. Plamenka se je ozrla proti nebu — in obledela. „Ne ptičke, ne. — Raztrgal bi vas ropar. Rajši vas spremenim v cvetke in tu se bodele lahko skrile.“

Vetrec vas bode pihljaj,
Dežek pa negoval,
Božale vas sapice.
Rade bi li bile cvetlice — ?
No, — jejte kar od te potice.“

Deklice so s slastjo jedle sočno, medeno, s cibebami potreseno potico. Ko so pojedle, so slišale zaničljiv posmeh cigankin:

„Le skrivajte se, le igrajte!“

In tu so začutile deklice, kako se jim telesca krčijo in suše in obupno so klicale: „O, me revice, — me dušice!“ Postale so cvetke: „dušice“.

„Tako. Vidiš, to je pravljica ,o dušicah.“

„Uboge dušice“, je zdihnil Janček in si obrisal solzico raz rdečih ličec.

* * *

No in potem, kaj je bilo? — Nič. Mati so kupili lonec, pa je pravljice konec.

Janček je to pripovedko povedal drugim, drugi so jo pa meni in jaz sem jo zapisal. — Tako je!

